

شماره ثبت: ۳۱۳۴

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب:

۲	بررسی اینکه کذب از کبائر است یا خیر؟
۲	مقدمه
۳	کبیره و صغیره به معنای نسبی
۳	قوانین ارتباط
۳	۱. قانون اول
۳	۲. قانون دوم
۴	صغیره و کبیره به معنای مطلق
۴	تقسیم بندی محرم
۴	نظر آیت الله خوئی (ره)
۵	نگاه کلی به بحث
۵	تقسیم بندی در واجبات
۵	نکته
۶	نظریات در مورد کبر بودن کذب

بررسی اینکه کذب از کبائر است یا خیر؟

آخرین مبحث در مورد کذب، بررسی کبیر و صغیر بودن کذب است. البته بهتر بود که بعد از اینکه اثبات حرمت می‌کردیم، این مطلب را می‌آوردیم. اما اکنون به این مبحث پرداختیم.

مقدمه

در این مقدمه، نکاتی وجود دارد:

احکام اربعه، درجاتی دارند. در این مطلب اختلافی وجود ندارد. هرکدام از این احکام ذات مراتب تشکیکی هستند و از حیث ثواب و عقاب بررسی می‌شوند. همه اعتقاد دارند که این احکام اربعه (وجوب، حرمت، استحباب، مکروه) دارای درجاتی هستند.

این درجات قیاسی و نسبی است. هر محرم نسبت به محرم دیگر، صغیر و یا کبیرتر است. درجات در عین اینکه واحد هستند، ولی چون مراتب دارند، در قیاس یکی به دیگری، کبیره و صغیره مطرح می‌شود. این درجه نسبی است. یعنی هر گناه نسبت به بالاتر خود صغیره است و نسبت به مادون خود کبیره است.

بعضی از احکام اربعه، نسبت هم عرض دارند. در نتیجه احکام رابطه طولی و عرضی با هم دارند.

معاصی درجاتی دارند، از سویی هم عرض یا طولی هستند. یعنی در عرض‌یابی هم صغیره و کبیره می‌شوند.

این درجه‌بندی در روایات گاهی به صراحت آمده است. در این زمینه فعالیت بیشتری باید بشود.

اگر فهرست واجبات را نگاه کنیم، در مقایسه نسبت به هم رابطه هم عرضی و طولی دارند.

شماره ثبت: ۳۱۳۴

کبیره و صغیره به معنای نسبی

گاهی می‌توان واجبات با محرمات را سنجید. ثمره‌ی این بحث در تراحمات روشن می‌شود. اگر بین ترک واجب و فعل حرام مخیر بشود، در اینجا تراحم اتفاق می‌افتد. در آنجا باید اهم و مهم را باید بررسی کنیم.

هر یک از عناوینی دو فهرست با همدیگر، نسبت هم ارزی و طولی بودن بینشان وجود دارد. در این نیز تردیدی وجود ندارد.

قوانین ارتباط

بین چهار فهرست قوانینی وجود دارد.

۱. قانون اول

در این قانون هر کدام از عناوین در یک فهرست، رابطه طولی و هم ارزی دارند. اگر رابطه طولی بین این‌ها برقرار باشد، نسبت به حکم مادون و فوق خود، حکمی پیدا می‌کند.

۲. قانون دوم

هر عنوان در فهرست‌های چهارگانه، با عناوین در ستون‌ها و فهرست‌های دیگر، دو نسبت طولی و هم ارزی وجود دارد. در این صورت قاعده تراحم اتفاق می‌افتد. یعنی اهم و مهم جاری می‌شود. این یک بحث کلامی است که دامنه و اثر فقهی دارد.

این دو قاعده کبرویاً مسلم است. این دو قاعده از مسلمات بحث کلامی است که آثار فقهی دارد. گاهی در جاهای مراتب ذکر شده است. شم فقهی در تراحمات، اهم و مهم را نشان می‌دهد.

نوع وعده ثواب و عقاب، تکرر در آیات و روایات، جنبه‌های روان‌شناختی، حکمت‌ها و علت‌ها از ملاک‌های اهم و مهم است.

شماره ثبت: ۳۱۳۴

صغریاً بحث مورد وفاق نیست. صغریات بحث را باید کاملاً بحث و بررسی کنیم. که از آن عبور می‌کنیم. این کبیره و صغیره که در بالا ذکر شد، نسبی هستند. به تعبیر آقای خویی (ره) تمام گناهان، کبیره هستند. تجری در برابر خدا، بزرگ است. ولی در مقایسه، می‌توان درجات را بررسی کرد و نسبت آن‌ها را سنجید.

صغیره و کبیره به معنای مطلق

مبحث دومی که در فقه مطرح است این است که آیا در لیست محرمات، مرزبندی مطلق وجود دارد، یعنی گناهان را به کبیره و صغیره تقسیم‌بندی کنیم؟

در مبحث قبل، کبیره و صغیره به معنای نسبی داریم. یعنی نسبت به دیگر گناهان، صغیره و کبیره هستند. اما اصلاح به معنای مطلق، علی‌الطلاق است. یعنی به طور مطلق گناهان را می‌توانیم برش بزنیم. قسمتی صغیره و بقیه کبیره هستند. یکی از آثار فقهی این اصلاح، در عدالت است. یعنی ارتکاب به کبیره، مخل به عدالت است. و ارتکاب صغیره در صورت تکرار که صغیره را به کبیره ملحق می‌کند، مخل عدالت است.

این معنا به صورت مطلق، محل اختلاف است.

تقسیم‌بندی محرم

البته مشهور، قائل به این هستند که علاوه بر صغیره و کبیره نسبی، علی‌الطلاق نیز وجود دارد. بر اساس این نظر مشهور، هر گناه چند قسم دارد:

۱. هر گناه کبیره است.

۲. هر گناه به صورت نسبی کبیره و صغیره است.

۳. به معنای سوم هر محرم، صغیره یا کبیره است.

نظر آیت الله خویی (ره)

شماره ثبت: ۳۱۳۴

آقای خویی (ره) اعتقاد دارند که تقسیم بندی مشهور (صغیره و کبیره به معنای علی الاطلاق) صحیح نیست. البته ایشان مفهوم دیگری در عدالت دارند. ایشان می‌فرمایند همه گناهان کبیره هستند، و در نگاه نسبت به بقیه محرمات، کبیره و صغیره هستند.

نگاه کلی به بحث

کلمه کبیره در محرمات سه معنا دارد:

۱. کبیره یعنی گناه. هر چیزی که در برابر مولای حقیقی، حرمت شکنی، بسیار زشت و ناپسند است. این کبیره قسم ندارد. در اینجا مقابلی نیز وجود ندارد. صغیره‌ای وجود ندارد.
۲. کبیره‌ای که در مقابل صغیره است. این کبیره نسبی است. یعنی هر گناه نسبت به مافوق خود صغیره و مادون کبیره است.
۳. کبیره‌ای که به معنای علی الطلاق است. یعنی از صغائر جدا است. معنای این کبیره هم این است که مخل به عدالت است و آثار فقهی و کلامی دارد. این آثار مرز کبیره و صغیره را مشخص می‌کند.

تقسیم بندی در واجبات

در واجبات، دو معنای اول وجود دارد.

۱. هر واجب، اطاعت خداوند است.
 ۲. طاعات الهی زمانی که مقایسه می‌شوند، درجاتی دارند. هر طاعت نسبت به فوق و مادون خود، صغیر و کبیر است.
- معنای سوم در واجبات، وجود ندارد.

نکته

شماره ثبت: ۳۱۳۴

۱۵ عامل وجود دارد که گناه صغیره را به کبیره تبدیل می‌کند. البته این بحث مفصلی را می‌طلبید که در جای خود بحث خواهیم کرد.

نظریات در مورد کبر بودن کذب

در اینجا بحث می‌کنیم که کذب صغیر یا کبیر است یا اینکه باید به تفصیل رجوع کنیم.

در اینجا دو نظر و یک احتمال وجود دارد.

۱. کذب علی الطلاق کبیره است. کلام مرحوم شیخ (ره) نیز همین است. آیت الله تبریزی (ره) نیز به این نظر تمایل داشتند.

۲. قائل به تفصیل بشویم. مثلاً کذب علی الله را از کبائر بدانیم ولی کذب جز در موارد خاص از صغائر باشد.

احتمال هم این است که کذب مطلقاً از صغائر است. این احتمال قائلی ندارد.